

MUSTAQILLIK YILLARIDA PEDAGOGIK KADRLAR TAYYORLASH, FAN VA TA'LIMNING INTEGRATSIYA JARAYONLARI

Boboyeva Sitora Ro'zimaxmatovna

TerDPi o'qituvchisi

Qobilova Madina Sobir qizi

TerDPi magistranti

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 05.11.2025

Revised: 06.11.2025

Accepted: 07.11.2025

KALIT SO'ZLAR:

*pedagogik kadrlar,
ta'lim islohotlari,
integratsiya, fan va
ta'lim, innovatsiya,
kasbiy malaka, ta'lim
tizimi.*

Maqolada O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng pedagogik kadrlar tayyorlash tizimida amalga oshirilgan islohotlar, fan va ta'lim integratsiyasining shakllanish jarayonlari tahlil etilgan. Pedagogik kadrlarni tayyorlashda innovatsion yondashuvlar, zamonaviy texnologiyalar va ilm-fan yutuqlarining ta'lim jarayoniga tatbiq etilishi ilmiy asosda yoritilgan. Shuningdek, fan va ta'lim o'rtasidagi o'zaro aloqaning kuchayishi natijasida pedagogik faoliyatda sifat o'zgarishlari yuzaga kelgani misollar asosida ko'rsatib berilgan. Tadqiqotda qonun hujjatlari, strategik dasturlar va amaliy tajribalar asos qilib olingan.

Kirish

O'zbekiston Respublikasining mustaqillikka erishishi ta'lim sohasida tub burilish yasadi. Jamiyat taraqqiyoti va inson kapitalining yuksalishi, avvalo, malakali pedagogik kadrlar tayyorlash darajasiga bog'liq. Shu sababli, mustaqillikning dastlabki yillaridanoq mamlakatda ta'lim tizimini isloh qilish, pedagogik kadrlar tayyorlash sifatini oshirish va fan-ta'lim integratsiyasini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. Oliy ta'lim tizimida o'qituvchi shaxsini zamonaviy fikrlaydigan, raqobatbardosh, ilmiy salohiyatli mutaxassis sifatida shakllantirish bugungi kunning muhim talabi hisoblanadi. Maqolada mustaqillik davrida pedagogik kadrlar tayyorlash tizimida amalga oshirilgan islohotlar, fan va ta'lim integratsiyasining mohiyati hamda istiqbollari tahlil qilinadi. Mustaqillik yillarida pedagogik kadrlar tayyorlashda "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"

(1997-yil) muhim o‘rin tutdi. Ushbu hujjat asosida o‘qituvchilarni zamonaviy kasbiy kompetensiyalarga ega mutaxassis sifatida shakllantirishga alohida e‘tibor qaratildi. So‘nggi yillarda oliy pedagogik ta‘lim muassasalarida fan va ta‘lim integratsiyasi jarayoni kuchaymoqda. Talabalar ilmiy izlanishlarga jalb etilmoqda, innovatsion loyihalar va startaplar orqali o‘qituvchilik faoliyatiga tayyorlanmoqda. Fan-ta‘lim integratsiyasi deganda, o‘quv jarayonida ilmiy natijalarni qo‘llash, tadqiqotlar asosida darslarni tashkil etish, o‘qituvchilarning ilmiy faoliyat bilan shug‘ullanishi tushuniladi. Bunday yondashuv o‘qituvchini nafaqat bilim beruvchi, balki ilmiy fikrlovchi shaxs sifatida shakllantiradi.

1. Mustaqillik yillarida pedagogik kadrlar tayyorlash tizimining rivojlanishi

Mustaqillik yillarida O‘zbekistonda ta‘lim sohasini isloh qilish jarayonida “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi” (1997-yil) tarixiy ahamiyat kasb etdi. Ushbu dastur pedagogik kadrlar tayyorlashda davlat siyosatining konseptual asosini yaratdi. Unda ta‘limning barcha bosqichlarini zamonaviy standartlarga moslashtirish, o‘qituvchilarning kasbiy salohiyatini oshirish, uzluksiz ta‘lim tizimini shakllantirish kabi vazifalar belgilandi. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ta‘lim tizimini rivojlantirish va sifatini oshirishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorlari asosida pedagogik oliygohlar faoliyati modernizatsiya qilindi. Zamonaviy o‘quv dasturlari, elektron resurslar, interfaol metodlar joriy etilib, o‘qituvchilarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuv ustuvor bo‘ldi.

2. Fan va ta‘lim integratsiyasining nazariy asoslari

Fan va ta‘lim integratsiyasi - bu o‘quv jarayoni bilan ilmiy izlanishlarning o‘zaro bog‘lanishini anglatadi. Integratsiya jarayonida talaba nafaqat nazariy bilim oladi, balki ilmiy faoliyatga jalb etiladi. Bunday yondashuv kelajakdagi pedagogik faoliyat samaradorligini oshiradi. Pedagogik oliygohlarda fan-ta‘lim integratsiyasi quyidagi shakllarda amalga oshmoqda:

talabalarning ilmiy-tadqiqot loyihalarida ishtiroki;

magistratura va doktorantura bosqichlarida ilmiy izlanishlar olib borish;

fan va ishlab chiqarish hamkorligida o‘quv jarayonini tashkil etish;

ilmiy laboratoriyalar, innovatsion markazlar, pedagogik startaplar faoliyati orqali ta‘limni amaliyot bilan bog‘lash. Integratsiyaning nazariy asosi konstruktivizm, faoliyatga asoslangan yondashuv va zamonaviy didaktika prinsiplari bilan uzviy bog‘liq.

3. Amaliy natijalar va yangicha yondashuvlar

So‘nggi yillarda pedagogik kadrlar tayyorlashda fan va ta‘limning integratsiyasi amaliy samara bermoqda. Masalan:

Ilmiy-pedagogik loyihalar orqali talabalar o'z ilmiy izlanishlarini real ta'lim jarayonida sinovdan o'tkazmoqda.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida dars jarayonlari tashkil etilib, o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodkorlik rivojlanmoqda.

Pedagogik amaliyot tizimi takomillashib, o'qituvchi bo'lish uchun amaliy ko'nikmalarni shakllantirish imkoniyatlari kengaymoqda.

O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida ilmiy markazlar va pedagogik innovatsiyalar laboratoriyalari tashkil etilib, ular orqali fan va ta'lim o'rtasidagi uzviylik mustahkamlanmoqda.

4. Integratsiya jarayonining zamonaviy bosqichi

Bugungi kunda fan-ta'lim integratsiyasi raqamli texnologiyalar va axborot tizimlari bilan uyg'unlashmoqda. "Raqamli universitet", "Elektron ta'lim resurslari", "Masofaviy o'qitish platformalari" - bularning barchasi integratsiyaning yangi bosqichini belgilaydi. Shuningdek, xalqaro hamkorlik asosida fan-ta'lim integratsiyasi yanada kengaymoqda. Xorijiy universitetlar bilan qo'shma dasturlar, ikki diplomli yo'nalishlar, professor-o'qituvchilar almashinuvi bu yo'nalishda muhim ahamiyatga ega.

5. Istiqboldagi vazifalar

Kelgusida pedagogik kadrlar tayyorlash va fan-ta'lim integratsiyasini yanada rivojlantirish uchun quyidagi yo'nalishlar muhim hisoblanadi:

ta'lim mazmunini ilmiy tadqiqotlar natijalari bilan boyitish;

o'qituvchilarning ilmiy salohiyatini oshirish va ularni ilmiy izlanishlarga keng jalb etish;

o'quv dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirish;

fan va ishlab chiqarish o'rtasida hamkorlikni mustahkamlash;

talabalarning innovatsion va tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekiston mustaqillikka erishgan yillardan boshlab pedagogik kadrlar tayyorlash tizimida amalga oshirilgan islohotlar ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqdi. Fan va ta'limning integratsiyasi pedagogik faoliyat samaradorligini oshirdi, o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirdi hamda yosh avlodning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun yangi imkoniyatlar yaratdi. Kelgusida ta'lim va fan o'rtasidagi uzviylikni kuchaytirish, innovatsion g'oyalarni amaliyotga joriy etish, raqamli pedagogika yondashuvlarini kengaytirish - O'zbekiston ta'lim tizimi rivojining asosiy kafolati bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to'g'risida"gi qarori. Toshkent, 1997-yil.
2. "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi". Toshkent, 2019-yil.
3. "Yangi O'zbekiston – Taraqqiyot strategiyasi 2022–2026-yillar". Toshkent, 2022-yil.
4. Hasanboyeva, O. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent: O'qituvchi, 2021.
5. Raximova, D. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan, 2020.
6. UNESCO. Teacher Education and Innovation Report. Paris, 2023.
7. www.edu.uz — O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy sayti.
8. www.lex.uz — Normativ-huquqiy hujjatlar ma'lumotlar bazasi.